POSEŁ NA SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
ADRIAN WITCZAK

Warszawa, 3 listopada 2026

Szanowna Pani
Agnieszka Dziemianowicz-Bąk
Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

INTERPELACJA POSELSKA

w sprawie niejednolitej praktyki Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przy ustalaniu prawa do emerytur górniczych oraz zagrożeń związanych z ustalaniem uprawnień do urlopów górniczych pracowników kopalń węgla brunatnego

Szanowna Pani Minister,

zwracam się z interpelacją dotyczącą problemów związanych z ustalaniem prawa do emerytur górniczych pracowników kopalń węgla brunatnego, w szczególności pracowników PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów. Docierają do mnie niepokojące sygnały dotyczące praktyki stosowanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, która prowadzi do kwestionowania okresów pracy górniczej, pomimo przedstawiania przez pracowników dokumentacji potwierdzającej charakter i warunki wykonywanego zatrudnienia.

Sprawa dotyczy ludzi, którzy przez wiele lat wykonywali ciężką i odpowiedzialną pracę, nierzadko. w szczególnie trudnych warunkach. Przez dziesięciolecia swoją pracą zapewniali bezpieczeństwo energetyczne Polski. Dziś, kiedy zbliżają się do zakończenia aktywności zawodowej, powinni mieć pewność, że państwo będzie w sposób sprawiedliwy i przewidywalny respektować przysługujące im uprawnienia.

Tymczasem pojawiają się sytuacje, w których pracownicy zatrudnieni na takich samych stanowiskach, wykonujący porównywalne czynności w tych samych warunkach i okresach, spotykają się z odmienną oceną swojego stażu pracy górniczej. Budzi to poważne wątpliwości co do jednolitości stosowania obowiązujących przepisów oraz realizacji konstytucyjnej zasady równości wobec prawa.

Zgodnie z art. 50a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1749, z późn. zm.) prawo do emerytury górniczej jest uzależnione między innymi od osiągnięcia określonego wieku oraz udokumentowania wymaganego okresu pracy górniczej i pracy równorzędnej. Jednocześnie art. 50c tej ustawy określa rodzaje zatrudnienia uznawane za pracę górniczą, natomiast art. 50d reguluje zasady zaliczania niektórych okresów pracy w wymiarze półtorakrotnym.

Znaczenie mają również przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz. U. z 1995 r. Nr 2, poz. 8).

Z przekazywanych mi informacji wynika, że Oddział ZUS w Zabrzu, w tym Inspektorat ZUS w Tarnowskich Górach, kwestionuje kwalifikację określonych okresów zatrudnienia jako pracy górniczej lub pracy górniczej w wymiarze półtorakrotnym, pomimo przedłożenia świadectw pracy, protokołów komisji weryfikacyjnych oraz szczegółowych charakterystyk stanowisk i wykonywanych czynności.

Nie kwestionuję prawa i obowiązku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do weryfikowania dokumentacji oraz oceny spełnienia ustawowych przesłanek przyznania świadczeń. Oczekuję jednak, że czynności te będą realizowane według jednolitych, przejrzystych i zgodnych z aktualnym stanem prawnym zasad, a odmowa uznania określonych okresów pracy będzie każdorazowo oparta na konkretnych ustaleniach faktycznych i prawnych.

Szczególne wątpliwości budzą sygnały dotyczące powoływania się przez ZUS na orzeczenia sądowe wydane na gruncie wcześniejszych definicji ustawowych, bez dostatecznego uwzględnienia zmian przepisów, w tym definicji przodka i strefy przyprzodkowej. Rodzi się pytanie, czy organ rentowy w sposób prawidłowy uwzględnia aktualne regulacje dotyczące charakteru pracy wykonywanej w odkrywkowych zakładach górniczych.

Nie można akceptować sytuacji, w której obywatel dopiero po wieloletnim postępowaniu sądowym uzyskuje potwierdzenie uprawnień wynikających z rzeczywiście wykonywanej pracy. Każde takie postępowanie oznacza niepewność, stres i konieczność ponoszenia dodatkowych kosztów. Państwo powinno ograniczać liczbę sporów wynikających z rozbieżnej praktyki organów administracji, a nie dopuszczać do ich utrwalania.

Problem nabiera szczególnego znaczenia w kontekście trwającej transformacji energetycznej i przyszłości pracowników sektora wydobycia węgla brunatnego.

Ustawa z dnia 17 sierpnia 2023 r. o osłonach socjalnych dla pracowników sektora elektroenergetycznego i branży górnictwa węgla brunatnego (Dz. U. z 2026 r. poz. 89) przewiduje możliwość korzystania z urlopów górniczych. Jej art. 7 i 8 określają warunki korzystania z tego uprawnienia, w tym zasady ustalania przez ZUS okresów uprawniających pracownika do emerytury oraz okresu urlopu niezbędnego do nabycia uprawnień emerytalnych. Załącznik nr 2 do ustawy określa natomiast rodzaje prac uprawniających do urlopu górniczego w obszarach związanych z procesem wydobywczym węgla brunatnego.

W tej sytuacji powstaje uzasadniona obawa, że rozbieżności występujące obecnie przy ustalaniu prawa do emerytur górniczych mogą pojawić się również przy ocenie uprawnień do urlopów górniczych. Byłoby to szczególnie niebezpieczne w okresie, w którym pracownicy i ich rodziny oczekują jasnych gwarancji bezpieczeństwa socjalnego w związku ze stopniowym ograniczaniem wydobycia węgla brunatnego.

Sprawiedliwa transformacja nie może oznaczać wyłącznie zmian technologicznych i gospodarczych. Musi przede wszystkim zapewniać bezpieczeństwo ludziom, którzy przez lata pracowali na rzecz polskiej energetyki. Nie mogą oni ponosić konsekwencji niejednolitej interpretacji przepisów przez instytucje państwowe.

W związku z powyższym proszę Panią Minister o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

1. Jakie konkretne przesłanki faktyczne i prawne stanowią podstawę kwestionowania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych okresów pracy górniczej oraz pracy górniczej w wymiarze półtorakrotnym, potwierdzonych świadectwami pracy górniczej, protokołami komisji weryfikacyjnych i charakterystykami stanowisk pracy wystawionymi przez PGE GiEK S.A. Oddział KWB Bełchatów? Jakie znaczenie dowodowe ZUS przypisuje poszczególnym dokumentom?

2. Czy Ministerstwo dysponuje informacjami dotyczącymi przypadków, w których pracownicy KWB Bełchatów zatrudnieni na tych samych stanowiskach, wykonujący takie same czynności i posiadający porównywalne okresy zatrudnienia, otrzymywali odmienne rozstrzygnięcia w sprawie uznania pracy górniczej? Jeżeli tak, jakie były przyczyny tych rozbieżności?

3. Czy ZUS uwzględnia przy rozpatrywaniu wniosków emerytalnych aktualne brzmienie art. 50c i art. 50d ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w szczególności przepisy dotyczące pracy wykonywanej w przodku i strefie przyprzodkowej? W jaki sposób uwzględniane są zmiany ustawowych definicji w odniesieniu do wcześniejszego orzecznictwa sądowego?

4. Ile decyzji odmawiających uznania określonych okresów zatrudnienia za pracę górniczą lub pracę górniczą w wymiarze półtorakrotnym wydano w sprawach pracowników KWB Bełchatów w latach 2021–2026, według stanu na dzień udzielenia odpowiedzi? W ilu przypadkach wniesiono odwołania do sądów i w ilu postępowaniach prawomocne rozstrzygnięcia okazały się korzystne dla ubezpieczonych? Proszę o przedstawienie danych w podziale na poszczególne lata.

5. Czy Ministerstwo lub centrala ZUS przeprowadzały analizy dotyczące jednolitości orzecznictwa i praktyki administracyjnej Oddziału ZUS w Zabrzu oraz Inspektoratu ZUS w Tarnowskich Górach w zakresie emerytur górniczych pracowników kopalń węgla brunatnego? Jeżeli tak, jakie były wyniki tych analiz i czy stwierdzono rozbieżności wymagające działań korygujących?

6. Czy ZUS stosuje jednolite kryteria oceny charakteru pracy górniczej na potrzeby ustalania prawa do emerytur górniczych oraz na potrzeby wydawania zaświadczeń niezbędnych do udzielenia urlopów górniczych na podstawie ustawy z dnia 17 sierpnia 2023 r.? Jakie różnice wynikające z odmiennych przesłanek ustawowych występują pomiędzy tymi postępowaniami?

7. W jaki sposób ZUS będzie oceniał uprawnienia pracowników wykonujących rodzaje prac wskazane w załączniku nr 2 do ustawy o osłonach socjalnych, w szczególności w przypadkach, w których okresy ich zatrudnienia nie zostały wcześniej uznane za pracę górniczą na potrzeby emerytury górniczej? Czy istnieje ryzyko wydawania rozbieżnych rozstrzygnięć dotyczących tego samego pracownika?

8. Czy Ministerstwo przewiduje opracowanie jednolitych wytycznych interpretacyjnych lub podjęcie innych działań w celu wyeliminowania rozbieżności w praktyce ZUS dotyczącej kwalifikowania pracy górniczej oraz ustalania uprawnień do urlopów górniczych?

9. Czy Ministerstwo dostrzega potrzebę dokonania przeglądu obowiązujących przepisów, w tym rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 r., pod kątem ich dostosowania do aktualnych regulacji ustawowych i rzeczywistej organizacji pracy w odkrywkowych zakładach górniczych? Czy rozważane są zmiany legislacyjne zapewniające większą przejrzystość i jednolitość zasad kwalifikowania pracy górniczej?

10. Jakie konkretne działania zamierza podjąć Pani Minister, aby pracownicy KWB Bełchatów oraz pozostałych kopalń węgla brunatnego mieli zagwarantowane jednolite, sprawiedliwe i przewidywalne zasady ustalania uprawnień emerytalnych oraz korzystania z instrumentów osłonowych związanych z transformacją energetyczną?

Szanowna Pani Minister,

oczekuję szczegółowego wyjaśnienia przedstawionych wątpliwości oraz podjęcia działań, które pozwolą przywrócić pracownikom poczucie pewności i bezpieczeństwa prawnego.

Nie powinno dochodzić do sytuacji, w której dwie osoby wykonujące przez lata tę samą pracę muszą

w odmienny sposób dochodzić swoich praw, a o uznaniu okresu zatrudnienia przesądza dopiero wieloletni spór sądowy.

Uważam, że państwo ma szczególny obowiązek zapewnienia ochrony pracownikom sektora górniczego w okresie transformacji energetycznej. Pracownicy kopalń węgla brunatnego mają prawo oczekiwać, że ich wieloletnia praca zostanie oceniona zgodnie z rzeczywistym charakterem wykonywanych obowiązków, obowiązującym prawem i jednakowymi standardami stosowanymi wobec wszystkich ubezpieczonych.

Pozostaję z szacunkiem

Adrian Witczak

ADRIAN WITCZAK
Poseł na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej

Biuro Poselskie Posła na Sejm RP Adriana Witczaka
ul. Norberta Barlickiego 30, 97-200 Tomaszów Mazowiecki
T: +48 505 570 775 E: biuro@adrianwitczak.pl